

A Kúria a dr. Erdős Tamás ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Sándor Mária ügyvéd által képviselt alperes ellen házassági vagyoni igény érvényesítése iránt a Budaörsi Városi Bíróságnál 2.P.22.276/2010. számon megindított és a Budapest Környéki Törvényszék 4.Pf.21.233/2012/5. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes által 37. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 500.000 (ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes jogelődje, néhai F. I. és az alperes rövid idejű ismeretség után 1997. április 27. napján házasságot kötöttek.

A néhai felperes különvagyont képezte a házasságkötést megelőzően a P., T. út 27. szám alatti ház ingatlan, valamint a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt. által vezetett számlaszámon lévő 193.451 USD összegű készpénz. Az életközösség fennállása alatt erre a számlára folyamatosan érkezett a néhai felperes havi 1.531 USD összegű nyugdíja és egyéb, az Amerikai Egyesült Államokból származó átutalás.

Az alperesnek a házasságkötést megelőzően tulajdonát képezte az É., B. u. 25. szám alatti ház ingatlan, valamint munkaviszonyból származó jövedelme 1997. márciusáig, ezt követően azonban munkaviszonyból származó jövedelme nem volt, így módon a felek háztartásának, megélhetésének költségeit kizárólag a felperes különvagyoni számlájáról fedezték.

A néhai felperes a házasságkötést követően a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt-nél vezetett számla tekintetében pénzfelvételre feljogosította az alperest.

Az alperes a házassági életközösség fennállása alatt pénzfelvételi jogosultságával élve különböző összegeket vett fel: 1997. március 12. napján 1.000 USD-t, 1997. május 5. napján 1.000 USD-t, 1997. május 20. napján 1.500 USD-t, 1997. június 13. napján 2.000 USD-t, 1997. június 27. napján 1.000 USD-t, 1997. július 2. napján 1.000 USD-t, 1997. július 8. napján 3.000 USD-t, 1997. július 30. napján pedig 320.000 USD-t, amelyen felül a számláról két gépkocsi vásárlását is fedezték a volt házaspár az életközösség fennállása alatt.

A volt házaspár az életközösség fennállása alatt közös ingó- és ingatlanvagyon nem szereztek.

A volt házaspár házassági életközössége 1997. nyarától kezdődően megromlott, 1997. decemberében az életközösségük is véglegesen és mindenre kiterjedően megszűnt, majd a házasságukat a Dunaújvárosi Városi Bíróság az 1998. február 28. napján jogerőre emelkedett 11.P.21.331/1997/4. számú ítéletével felbontotta. A házasság felbontása iránti perben a bíróság a vagyontársasági igényekről nem döntött.

A néhai felperes 1998. év elején egy számlakivonatból tudta meg, hogy az alperes - akit előadása szerint az életvitel céljára szükséges összegek felvételére jogosított fel - 1997. július 30. napján a számláról 320.000 USD-t felvett.

A feleknek a pert megelőző beszélgetései és levelezései folytán az alperes, a felperes által nem vitatottan 20.000 USD-t a néhai felperesnek visszafizetett.

A felperesi jogelőd az 1998. június 5. napján benyújtott keresetlevelében az alperes arra való kötelezését kérte, hogy fizessen meg neki 320.000 USD-t, illetve ennek forint ellenértékét és a forint ellenérték kamatait, továbbá, hogy adja ki neki a különvagyon ingóságait.

Az alperes az érdemi ellenkérelmében a felperes keresetének elutasítását kérte arra való hivatkozással, hogy a felperesnek vele szemben megtérítési igénye nem lehet, mert a felperes különvagyonából utalt a közös vagyonba, azt közösen felélték, a maradék 20.000 USD-t visszafizette, a módosított nyilatkozata szerint pedig ajándékba kapta a pénzt a néhai felperestől, ezért azt visszafizetni nem tartozik.

A bíróság a feleket együttesen összesen egy alkalommal, 1998. november 3. napján tartott tárgyaláson tudta meghallgatni.

A tárgyaláson a néhai felperes olyan egészségi állapotban volt, hogy saját jogi képviselője indítványozta igazságügyi orvosszakértői vizsgálatát per- és cselekvőképessége tekintetében. A jelen perben a néhai felperes orvosszakértői vizsgálatára 2000. március 23. napján került sor, amikor is a kirendelt szakértő megállapította, hogy a néhai felperesnek betegségére figyelemmel az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan, nagymértékben csökkent, mely betegsége már a házasságkötés időpontjában is fennállt.

A Budaörsi Városi Bíróság a 2001. június 16. napján jogerőre emelkedett 9.P.21.825/2000/6. számú ítéletével a néhai felperest cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte.

A néhai felperes 2000. február 16. napján engedményezési szerződést kötött a jelenlegi felperessel, melyben a jelen perből eredő követeléseit akkori házastársára, A. É. K.-ra engedményezte.

A néhai felperes 2002. szeptember 26. napján elhunyt, ezért a bíróság megállapította az eljárás félbeszakadását.

A néhai felperes jogutóda a pontosított keresetében az alperes arra való kötelezését kérte, hogy fizesse meg neki a 300.000 USD forint ellenértékét a keresetlevél beadásának 1998. június 5. napján esedékes forint középárfolyam alapulvételével, valamint annak törvényes kamatát. A felperesi jogelőd különvagyonai ingóságainak a kiadása iránti kereseti kérelmétől elállott. Perköltség megállapítását nem kérte.

Az alperes a módosított ellenkérelme szerint is a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint a 300.000 USD visszafizetésére azért nem köteles, mert ezt ajándékba kapta a néhai felperestől. Perköltségigénye a felperessel szemben nem volt.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte az alperest arra, hogy fizessen meg az felperesnek 15 napon belül a felperesnek 63.888.000 forintot, és ennek 1998. június 5. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát. Úgy rendelkezett, hogy a felek a perrel felmerült költségeiket maguk viselik.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperes fellebbezéssel élt annak megváltoztatása és a felperes keresetének az elutasítása iránt.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének

a helybenhagyására irányult.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 1.058.320 forint másodfokú perköltséget és úgy rendelkezett, hogy a 2.500.000 forint le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

A jogerős ítélet indokolása szerint az alperes - az elsőfokú bíróságnak a bizonyítási teherre és a bizonyítatlanság jogkövetkezményeire történt tájékoztatása ellenére - nem bizonyította sem azt, hogy a 300.000 USD-t a felperesi jogelődől ajándékba kapta, sem pedig azt, hogy a vitás összeget a felperesi jogelőddel fennálló életközösségének tartama alatt vele közösen felélték.

A perben kihallgatott tanúknak ugyanis sem a bankszámlán lévő összeg alperesnek való ajándékozásának, sem annak az életközösség ideje alatt történt közös felélésének tényéről nem volt tudomása, az alperes által megjelölt forintszámla száma alapján pedig a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt. - a bíróság többszöri megkeresésére is - csak az alperes forintszámlájának a kivonatait tudta közölni, mert más bankszámla számot az alperes nem adott meg.

A felperes ezzel szemben becsatolta azokat a bankszámlakivonatokat, amelyek a náhai felperes bankszámlájának forgalmát tartalmazták a házasságkötést megelőző, az együttélés alatti és az életközösség megszűnését követő időszakra vonatkozóan is.

Az alperes saját nyilatkozata szerint az életközösség megszűnésekor, 1997. decemberében 210.000 USD volt még a számlán.

Az így megállapított tényállásra alapított érdemi döntését a jogerős ítélet azzal indokolta, hogy a Ptk. 579. § (1) bekezdése szerinti ajándékozás ingyenes szerződés és az ingó dolog ajándékozása általában nincs alakszerűséghez sem kötve, ezért az akár szóban, akár írásban létrejöhet, sőt a szerződési akaratot - az érték nagyságától függetlenül - ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni. Miután azonban az ajándékozás is szerződés, az érvényes létrejöttének alapvető feltétele, hogy a Ptk. 205. § (1) bekezdése szerint a felek akaratának kölcsönös, egybehangzó kifejezésével jöjjön létre.

Az alperesnek a náhai felperes állításával ellentétben nem bizonyította a perben azt a tényt, hogy a bankszámlán lévő pénzt a náhai felperes neki ajándékozta volna, önmagában az a tény pedig, hogy a náhai felperes a különvagyonát képező bankszámlához pénzfelvételi jogosultságot biztosított az alperesnek, nem tekinthető ajándékozásnak.

Az alperes a néhai felperes megkérdezése és beleegyezése nélkül rendelkezett a felperes különvagyonát képező készpénzzel, és az alig több mint egy évig tartó életközösség megszűnése után sem tudott elszámolni az általa felvett összeggel. Ezért a jogerős ítélet az alperest a Csjt. 31. § (2) és (3) bekezdése alapján a felperes különvagyonához tartozó 300.000 USD kiadásaként, annak forint ellenértéke megfizetésére kötelezte. Ennek során figyelemmel volt arra is, hogy a Csjt. 31. § (5) bekezdése szerint a házassági vagyoni jogi igények rendezése során egyik házastárs sem juthat a másik házastárs rovására méltánytalanul vagyoni előnyhöz.

A felperes keresetlevele beadásának napján a Magyar Nemzeti Bank hivatalos közlése szerint a középárfolyam 212,19 forint volt, tehát a 300.000 USD 63.888.000 forintnak felelt meg, ezért az alperes által fizetendő forint ellenérték összegét a jogerős ítélet ennek alapulvételével határozta meg, és a Pp. 301. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a marasztalási összeg törvényes mértékű késedelmi kamatának megfizetésére is.

Az alperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel a másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy a Ptk. 17. §-a alapján gondnokság alá helyezés nélkül cselekvőképtelen az a nagykorú személy, akinek belátási képessége teljesen hiányzik. A per során beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján megállapítható, hogy a keresetlevél benyújtásakor a felperesi jogelőd esetében ezen feltétel nem valósult meg, belátási képessége tartósan, nagymértékben csökkent állapotú volt. Belátási képessége alapján tehát a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezés feltételei valósultak meg, azonban mindaddig, amíg a bíróság a felperesi jogelődöt cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá nem helyezte, cselekvőképesnek kellett tekinteni. Erre figyelemmel alaptalanul hivatkozik az alperes a fellebbezésében arra, hogy a felperesi jogelőd a kereset benyújtásakor perbeli cselekvőképességgel nem rendelkezett.

Helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság abban is, hogy az alperes a perben nem tudta bizonyítani az ajándékozási szerződés létrejöttét. A számla feletti rendelkezési jog megadása erre önmagában nyilvánvalóan nem ad alapot, figyelemmel arra is, hogy a Ptk. 207. § (4) bekezdése alapján a felperesi jogelőd nyilatkozatát kiterjesztően értelmezni nem lehet.

A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelemmel élt - annak tartalmát tekintve - a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatása és a felperes keresetének az elutasítása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint

a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás megalapozatlan, az arra alapított érdemi döntés pedig a Csjt. 27. § (1)-(2) bekezdését és 31. § (4) bekezdését, valamint a Pp. (helyesen: a Ptk.) 17. § (1) bekezdését sérti.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemmel támadott körben a peres felek egymással ellentétes és az alperes önmagában is ellentmondásos előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, valamint a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történt értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a felek jogvitájának az érdemi elbírálásához szükséges tényállást.

Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt főszabályának a helyes alkalmazásával értékelte az alperes terhére mindazon tények bizonyítatlanságának a következményeit, amelyek vonatkozásában az alperesnek állt érdekében az, hogy az alperesek tagadásával szemben a saját tényállításait a bíróság valóban fogadja el.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II.1. Alaptalanul hivatkozik az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a felperesi jogelőd a per tárgyát képező 300.000 USD-t neki ajándékozta.

A Ptk. 579. §. (1) bekezdése szerint ajándékozási szerződés alapján az egyik fél saját vagyona rovására a másiknak ingyenes vagyoni előny juttatására köteles.

A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás alapján a

felperesi jogelődnek a különvagyonához tartozó pénzügyi devizaszámla kezelésére adott felhatalmazását az alperesnek - a Ptk. 207. § (1) bekezdésében foglalt értelmezési elveknek megfelelően - a nyilatkozó volt házastársa feltehető akarata és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint úgy kellett, és nem is lehetett másként értenie, minthogy a néhai felhatalmazása kizárólag a volt házastársak mindennapi életvitelével kapcsolatos költségek fedezéséhez szükséges összegek felvételére és kezelésére terjed ki. Nyilvánvalóan nem irányult viszont a felperesi jogelőd felhatalmazása arra, hogy a vele csupán igen rövid ideje házasságban élő és nála mintegy 30 évvel fiatalabb életkorú alperes a devizaszámláján kezelt megtakarítását szinte teljes egészében felvegye és azon csupán jelentéktelen összeget hagyjon vissza. Az ilyen értelmezést támasztja alá az is, hogy a rendelkezésre álló forgalmi adatok szerint a 320.000 USD alperes általi felvételét megelőzően hónapokon át csupán nagyságrendekkel kisebb kivételekre került sor.

A bankszámla feletti rendelkezésre vonatkozó felhatalmazás a szavak általános jelentése szerint nem foglalja magában a bankszámla tulajdonosnak a saját vagyona rovására a kezelésre, illetve rendelkezésre jogosult fél részére történő ingyenes vagyoni előny juttatására irányuló szándékát, és az említett tartalmú jognyilatkozatnak az ilyen értelmezését - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - a Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten kizárja, hiszen az úgy rendelkezik, hogy ha valaki jogáról lemond, vagy abból enged, nyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.

Az alperes előadása szerint a felperesi jogelőd általi szóbeli ajándékozásnak tanúja nem volt, az általa bejelentett tanúknak pedig az állítólagos ajándékozásról nem volt tudomása. Helyesen járt el tehát mindkét fokú bíróság akkor, amikor a felperes tagadásával szemben az e vonatkozásban fennálló bizonyítatlanság tényét az alperes terhére értékelte.

2. Téves az alperesnek az az érvelése, hogy a felperesi jogelőddel szembeni megtérítési kötelezettségét a vitás összeg közös életvitel körében való felhasználásának ténye, továbbá a közös, illetőleg a saját különvagyonának az életközösség megszűnésekor hiánya kizárná.

A Csjt, 31. § (2) bekezdése szerint a házassági életközösség megszűnésekor a vagyonközösség véget ér és bármelyik házastárs követelheti a közös vagyon megosztását. Ennek során igényelni lehet a közös vagyonból a különvagyonba, illetőleg a különvagyonból a közös vagyonba történt beruházások, továbbá a kezelési és fenntartási költségek megtérítését is, azzal, hogy nincs helye megtérítésnek, ha a kiadás a lemondás szándékával történt, a közös

életvitel körében felhasznált vagy felélt különvagyon megtérítésének pedig csak különösen indokolt esetben van helye. A Csjt. 31. §. (3) bekezdése alapján természetben kell kiadni a házassági életközösség megszűnésekor meglévő különvagyon is azzal, hogy amennyiben ez bármely okból nem lehetséges, vagy számottevő értékcsökkenéssel járna, a megosztás módját vita esetében a bíróság állapítja meg, a hivatkozott § (4) bekezdése értelmében viszont a hiányzó közös, illetőleg különvagyon megtérítésének nincs helye, ha a házassági életközösség megszűnésekor nincs közös vagyon és a megtérítésre köteles félnek különvagyon sincs.

Az idézett törvényhelyek szövegéből az következik, hogy a Csjt. 31. § (4) bekezdése nem a házassági életközösség megszűnésekor meglévő különvagyon Csjt. 31. § (3) bekezdése alapján természetben történő kiadásának, hanem kizárólag a hiányzó, tehát a közös életvitel körében felhasznált vagy felélt különvagyon Csjt. 31. § (2) bekezdése alapján különösen indokolt esetben történő megtérítésének a kötelezettsége alól létesít kivételt akkor, ha a házassági életközösség megszűnésekor nincs közös vagyon és a megtérítésre köteles félnek különvagyon sincs.

A felperesi jogelőd bankszámlájának a forgalmi adatai szerint az 1997. március 12-től 1997. július 30. napjáig terjedő öt hónapos időszakban az alperes a számláról hét alkalommal összesen 10.500 USD-t, tehát az 1997. július 30-án felvett 320.000 USD összegnek mindössze a 3,2 %-át vette fel. Semmiféle magyarázatát nem adta viszont annak, hogy az 1997. augusztusától 1997. decemberéig terjedő további öt hónapos időszakban - az akkori magyarországi ár- és értékviszonyok mellett - a kereseti és jövedelmi viszonyokat, illetve megélhetési költségeket nagyságrendekkel messze meghaladó összegnek a felperesi jogelőd részére utóbb átadott 20.000 USD-t meghaladó részét a volt házasfelek a közös életvitelük körében miként használhatták, illetve élhették volna fel.

A közös felhasználás, illetve felélés alperes általi bizonyítottságának vagy legalább valószínűsítésének a hiánya folytán alappal lehet következtetni arra, hogy a vitás összeg az életközösség megszűnésekor megvolt és az alperes birtokában maradt.

Mindezek miatt a per tárgyát nem a felperesi jogelőd közös életvitel körében felhasznált vagy felélt, és ezért hiányzó különvagyonának különösen indokolt esetben a Csjt. 31. § (2) bekezdése alapján történő megtérítése, hanem a felperesi jogelőd meglévő különvagyonának a Csjt. 31. § (3) bekezdése alapján történő kiadása képezi, a meglévő különvagyon kiadása alól pedig nem mentesíti az alperest a Csjt. 31. § (4) bekezdése alapján az, hogy a házassági életközösség megszűnésekor nincs közös vagyon és a megtérítésre köteles félnek különvagyon sincs.

Helyesen fejtette ki ugyanakkor a jogerős ítélet azt is, hogy a Csjt. 31. § (5) bekezdése szerint a bíróságnak gondoskodnia kell arról, hogy a vagyoni igények rendezésénél egyik házastárs se jusson méltánytalan vagyoni előnyhöz.

4. Iratellenes az alperesnek az az érvelése is, hogy a felperesi jogelőd már a keresetlevelének beadásakor és a jelen perbeli személyes meghallgatásakor, 1998. november 3-án is cselekvőképtelen volt és ezért perképességgel sem rendelkezett.

A Ptk. 14. § (1) bekezdése értelmében viszont korlátozottan cselekvőképesnek csak az a nagykorú minősül, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett. A Ptk. 17. § pedig úgy rendelkezik, hogy gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik.

A másodfokú bíróság részletesen kifejtett helyes indokai szerint a felperesi jogelődöt a bíróság csak a jelen per tartama alatt, mintegy három és fél évvel a perbeli szerződés megkötése után, a 2010. június 29. napján kelt és július 28. napján jogerőre emelkedett ítéletével helyezte a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá, ezért az említett időpontot megelőzően teljesen cselekvőképésnek minősült.

Más kérdés ugyanakkor az, hogy sem a perbeli szerződés megkötésekor, sem a jelen perbeli keresetlevelének benyújtását követő személyes meghallgatásakor nem merült fel olyan adat, amely a teljes cselekvőképességét megkérdőjelezte volna. Az orvosi zárójelentések szerint ugyanis a felperesi jogelőd mentális állapotában csak másfél évvel a szerződés megkötése után, 2008. nyarán következett be az a drasztikus romlás, amely a későbbiekben a gondnokság alá helyezéséhez vezetett.

A kifejtettek miatt a Kúria a jogerős ítéletet - a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az érdemi döntés részletesen kifejtett helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett a Kúria a felperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségeinek, valamint a le nem rótt eljárási illetéknek a viseléséről.

Budapest, 2013. április 9.

*Dr. Kőrös András s.k. a tanács elnöke, dr. Csúri Éva s.k. előadó
bíró, dr. Gyengéné dr. Nagy Márta s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő